

PREDLOGI ODSEKA ZA STANOVSKI, MLADINSKI IN PEDAGOŠKI TISK

1. Učiteljski tovariš.

a) Odsek soglasno sprejme del tajniškega poročila, ki govori o Učiteljskem tovarišu.
b) Predlog tistih društev, ki so predlagala, naj Učiteljski tovariš izhaja odslej 14 dnevno, odkloni. (Proti 2 člana.)
c) V smislu predlogov sreskih društev Laško, Gornji grad in Krško naj uredništvo tudi v bodoče posveča največjo pažnjo pravnemu in materialnemu vprašanju učiteljstva, kritično motreč vse pojave v našem in javnem življenju, ki so v zvezi s problemi našega stanu. Priporoča pa se organiziranje sodelništva po predlogih urednika in sklepah sekcije uprave.

2. Popotnik. Poročilo tajnika o Popotniku se sprejme soglasno s pripombo, da se posebej pozdravlja novi način urejevanja te vodilne slovenske pedagoške revije.

3. Mladinska matica.

a) Soglasno se sprejme tajniško poročilo o Mladinski matici.
b) Soglasno se kot neutemeljen odklanja predlog sreskega društva Maribor — levi breg.
c) K predlogu sreskega društva Krško smatra odsek, da je nemogoče znižati ceno rednim publikacijam MM, ker bi vsaka njihova nadaljnja okrnitev bila škodljiva namenom in nivoju Mladinske matice. Samo velik dvig števila naročnikov bi omogočil znižanje članarine. Vendar naj se v primeru možnosti za prihodnje leto najde možnost tega znižanja.
d) Na predlog društva Gornji grad se sklene, naj Mladinska matica poskusi z izdajanjem realističnega čtiva za višjo stopnjo iz zgodovine, zemljepisja, prirodopisja itd. po vzorcu brošure »Ciciban čita« po ceni din 1,50 za izvod.
e) Na predlog društva Maribor — desni breg in Gornji grad se poziva odsek Mladinske matice, da v svrhu pojasnil na stavljena vprašanja stopi v stike z navedenima društvoma.
f) Na predlog društva Gornji grad naj MM skliče svoj ustanovljeni širši posvetovalni odbor zaradi določanja bodočega delovnega programa Mladinske matice.

Soglasno in brez razpravljanja so bili sprejeti tudi sledeči

PREDLOGI ODSEKA ZA UČITELJSKI PEVSKI ZBOR

1. Pevski odsek odobrava dosedanje delo učiteljskega pevskega zbora.
2. Pevski odsek je obravnaval poročilo tajnika o delu učiteljskega pevskega zbora in ugotavlja, da je UPZ pripravil preteklo poslovno leto 5 nastopov, a jih ni mogel izvesti, ker sreska društva niso v polni meri zadostila svojim denarnim obveznostim, zaradi česar pevski zbor ni mogel dobiti zadostnega finančnega kritja. Dohodki od nastopov samih pa po dosedanjih izkušnjah ne bi krili vseh stroškov.
3. Pevski odsek je obravnaval predlog sreskega društva Maribor — desni breg, ki zahteva ukinitve dinarskega prispevka, in ga v celoti odkloni: a) ker je UPZ služil kot institucija, preko katere je učiteljska organizacija opozorila javnost na svoje težnje;
b) ker je UPZ ponel ime in delo slovenskega učitelja in njegove organizacije preko mej naše ožje in širše domovine;
c) ker je bil UPZ s svojim podrobnim delom v pomoč učitelju pri njegovem delu v šoli, v slovenski glasbeni kulturi pa pomemben reproduktivni faktor;
d) ker je članstvo UPZ poleg podpore svoje stanovske organizacije doprineslo še svoje fizične in materialne žrtve, ako je hotelo izvesti vse načrte;
e) ker UPZ združuje učiteljstvo iz vseh krajev Slovenije in tvori tako čvrsto vez vsaj med delom članov JUU dravske banovine in f) ker bi z njegovo ukinitvijo slovenska učiteljska organizacija grešila proti tradiciji učitelja pevca. Prevelike so bile žrtve organizacije in članstva pevskega zbora, da bi to važno kulturno institucijo, ki ni po lastni krivdi zašla v težke razmere, ukiniteli brezbržno z eno potezo.
4. Pevski odsek ugotavlja, da so ovire za napredek dela v UPZ izredno težkega značaja:
a) zaradi sestave članstva, ki je raztreseno po vsej banovini in zaradi člena pravilnika JUU, po katerem sme biti član pevskega zbora le član organizacije;
b) zaradi sklepa sekcije, po katerem mora vsak odsek poslovati le z razpoložljivim denarjem.
5. Pevski odsek je ugotovil, da ni mogel učiteljski pevski zbor iz zgoraj navedenih vzrokov izhajati že dosedaj s celotnim dinarskim prispevkom največ iz razloga, ker ima svoje članstvo raztreseno po vsej banovini. Upravni odbor zbora je skušal vpeljati znosnejše delovne razmere, bil je pa pri tem delu prepuščen popolnoma samemu sebi.
6. Pevski odsek zato predlaga, da se učiteljskemu pevskemu zboru nudi izjemoma za tekoče poslovno leto od dinarskega prispevka čistih 15.000 din, da bo mogel vsaj v zmanjšanem obsegu in s skrajnim številom članstva nadaljevati svoje delo zlasti letos, ko namerava z nekaj koncerti po Sloveniji proslaviti 15 letnico svoje ustanovitve.
7. Pevski odsek prosi, da delegati današnje banovinske skupščine upoštevajo dejstvo, da s tem UPZ doprinese h kritju letnega proračuna svojo žrtev.

PREDLOGI ODSEKA ZA UČITELJSKI POKRET IN IZVENSOLSKO DELO

1. Tisti del tajniškega poročila, ki se dotika učiteljskega pokreta, je bil na odsekovi seji soglasno sprejet.

2. Za Prosveto in stroške Učiteljskega pokreta naj ostane dosedanja proračun v znesku 21.000 din, ker pa so v proračunu predvidene 4 številke po eno tiskovno polo, se naj dovolj, da se številke združijo ali pa se posamezna številka razširi v okviru proračuna. Kot 1. številka (5) bo izšla se iz lanskega prebitka v znesku din 8613,63, ker ta kredit ni bil izčrpan, kajti izšla je samo ena dvojna številka Prosvete. Torej bi izšlo v letošnjem letu pet številke po eno polo.

3. Knjižnica se izpopolni z deli, ki jih bodo uporabljali sodelavci bodoče Prosvete in pedoloških del našega odseka, kritje naj se najde v prihrankih pokreta in Prosvete in event. podpor.

4. Prva letošnja številka Prosvete naj izide v običajni nakladi Učiteljskega tovariša in še 100 izvodov za Zavod za vitalno statistiko v Zagrebu in 30 izvodov za kompletiranje letnikov.

5. Bodoči program: V pretečenem letu je Učiteljski pokret nadaljeval delo po programu. V avgustu mesecu leta 1939, so štirje pokretaši v Zagrebu na tečaju za vitalno statistiko znanstveno obdelali zbrani material o teži in višini slovenskega ljudsko-šolskega otroka. Dobili smo na ta način standardizirano mero za težo in višino slovenskega otroka v starosti od 7. do 14. leta. Slovenci smo prvi ne le v vrsti jugoslovanskih, temveč tudi v vrsti balkanskih narodov, ki ima standardizirano težo in višino. Po obsegu in socialnem sestavu preiskanih otrok pa ima naša standardizirana mera tudi prednost pred ostalimi srednjeevropskimi standardiziranimi merami.

V teku pretečenega šol. leta smo raziskovali prehrano in prehranjenost našega šolskega otroka. Kljub razmeroma obsežni literaturi o prehrani pa nismo imeli primera za masovno raziskavo, zato smo pri tem naleteli na nepremagljive težave — predvsem pri kmetski mladini — in so zaradi tega naši izsledki relativni. V juliju mesecu letošnjega leta je 6 tovarišev pokretašev obdelovalo ta material na tečaju za vitalne statistike v Zagrebu. Rezultati bodo objavljeni v dvojni številki Prosvete v mesecu decembru.

S tem bo zaključena prva faza našega raziskovalnega dela, kakor smo si ga začetali v svojem maksimalnem načrtu. Za zaključek nameravamo izdati Prosveto, ki naj vsebuje resume dosedanjih naših izsledkov in dognanj ter na osnovi tega začetni program dela za tekoče šolsko leto, ki naj objame čim širši krog slovenskega učiteljstva. V ta namen bodo dana v Prosveti točna navodila. Uporabo dosedanjih metod dela s komentarjem, ki se mu doda dr. Zgečeva popisnica. Daljnji prispevki se bodo objavljali v Prosveti. Literatura za študij bo razvidna iz komentarja.

Paralelno s tem delom pa začneja Učiteljski pokret v tem šolskem letu z raziskovanjem duševnega stanja slovenske mladine, pri čemer hoče standardizirati in za slovenske razmere prilagoditi skalo testov, določenih za inteligenčne stopnje. V ta namen je odbor Učiteljskega pokreta organiziral pedološki in statistični odsek. Za sodelavce namerava pedološki odsek, ki je pod vodstvom dr. Zgeča, v počitnicah prirediti enodnevni instruktivni tečaj.

6. Odbor učiteljskega pokreta pri učiteljskih društvih naj pri svojem delu upoštevajo navodila, ki bodo izšla v 2. številki letošnje Prosvete, dr. Zgečovo popisnico s komentarjem, ki bo izšla kot publikacija Slovenske šolske matice, in do sedaj objavljenih anketnih pol. Na ta način bo prišla vsaka šola do socialne in psihološke slike otrok svojega šolskega okoliša, kar bo služilo učiteljem v spoznavanje razmer službenega kraja in v podporo pri šolskem delu.

O teh predlogih se je razvila kratka razprava, ki so vanjo posegli tov. Zor, Hočevar, Kimovec in Ledinek. Po tej razpravi so bili predlogi soglasno sprejeti. Prav tako so bili brez razprave soglasno sprejeti sledeči

PREDLOGI ODSEKA UČITELJIC IN ODSEKA ZA OBMEJNO ŠOLSTVO

1. Ponavljamo svojo zahtevo, da se izenačijo prejemki poročenih učiteljic z ostalimi, ker je krivično in nemoralno ter delu v škodo, da je del učiteljstva slabše plačan od ostalih, čeprav opravljajo enako delo.

To stanje obhvatimo kot dvojno krivično in težko ravno v teh izrednih časih.

2. Kakor imajo državni uslužbenci železniške in poštne stroke določene olajšave (brezplačno vožnjo, brezplačno pošiljanje pošilk), naj se tudi pri učiteljstvu upošteva njegov težki gnotni položaj in naj se otroci učiteljic in učiteljic oproste šolnine na vseh državnih šolah.

Socialno in pravično bi bilo, da bi uživali otroci poročenih in neporočenih učiteljic iste pravice, kakor jih uživajo otroci učiteljev.

3. Pouk na učiteljskih naj se reorganizira tako, da bo nudil zlasti učiteljicam več praktičnega znanja. Pri sprejemu na učiteljske naj se v enaki meri upošteva ženska prosilka.

4. Pri razpisu upraviteljskih mest na mešanih šolah naj bo razvidno, da za ta mesta lahko prosijo tudi učiteljice, kakor jim je po zakonu dana možnost.

5. Zahtevamo, da ponovno stopi v veljavo § 87. u. z., ki daje učiteljicam materam z nad tremi otroki po 20 letih službe pravico do upokojitve na lastno prošnjo.

6. V interesu narodno ogroženih krajev je, da se na večrazredne šole v obmejnih srezih zopet nastavlja učiteljice ženskih ročnih del, ki bi vodile poleg zaposlitve v šoli tudi šivalne tečaje.

Za obmejno šolstvo:
Učiteljstvo apelira na merodajne činitelje, naj posvečajo obmejnemu šolstvu, učiteljstvu in ljudstvu več pažnje.

Sprejeti so bili tudi

PREDLOGI ODSEKA ZA STROKOVNE NADALJEVALNE ŠOLE

1. Z ozirom na današnje razmere naj se zvišajo honorarji za poučevanje na strokovnih nadaljevalnih šolah.
2. Na strokovnih nadaljevalnih šolah naj poučujejo prvenstveno učitelji ljudskih šol, ker so te šole samo nadaljevanje ljudske šole.
3. Povsod, kjer je strokovna nadaljevalna šola v prostorih ljudske šole, naj bo upravitelj tudi ljudskošolski učitelj. Upravitelj naj bo najstarejša učna moč izmed učiteljstva s strokovnim izpitom.
4. Plače vseh vrst učiteljev na strokovnih nadaljevalnih šolah naj se izenačijo po načelu za enako delo enako plačilo.
5. Vse stroške obrtne nadaljevalne šole naj prevzame banovina, ker mnoge občine ne zmorejo prevelikih davkov, dalje je potrebna finančna pomoč države in zbornice za trgovino, obrt in industrijo.
6. V primeru pomanjkanja učnih moči naj na strokovnih nadaljevalnih šolah poučujejo tudi učitelji iz drugega šolskega okoliša.
7. Kraljevska banska uprava naj predpiše, da sprejmejo mojstri v uk samo učence s popolno ljudskošolsko izobrazbo.
8. Sedanji učni načrti naj se predelajo tako, da bodo ustrezali nivoju učencev teh šol in stroki, za katero se usposablja.
9. Tiskovine naj se poenostavijo in prilagodijo obrtnim nadaljevalnim šolam.
Sprejme se tajniško poročilo, zadevajoče odsek za strokovne nadaljevalne šole.

Soglasno in brez debate sprejeti

PREDLOGI ODSEKA ZA KMEČKE IN GOSPODINJSKE NADALJEVALNE ŠOLE

1. Odsek za kmečke in gospodinske nadaljevalno šolstvo smatra za nujno potrebno, da obstaja stik med odborom kmečkih in gospodinskih nadaljevalnih šol ter kraljevskega banskega upravitelja in v svrhu razmaha in poglobljenja dela. Na ta način se pritegnejo k sodelovanju vsi oni, ki so sodelovali pri ustvaritvi tega šolstva, in oni, ki se sedaj s pridom udejstvujejo pri tem delu.
2. Pozdravljamo ukrep kraljevske banske uprave III, da je razpisala letos oba tečaja za izobrazbo učiteljstva kmečkih in gospodinskih nadaljevalnih šol, ter jo prosimo, da s tem sistematsko nadaljuje.
3. Nadzorovanje gospodinskih nadaljevalnih šol naj bi se vršilo analogno tako kakor za kmečke nadaljevalne šole.
Predlagamo odobritev tajniškega poročila, ki zadeva to šolstvo.

Kot zadnji so prišli v razpravo in bili soglasno sprejeti

PREDLOGI STANOVskega IN ŠOLSKOPRAVNEGA ODSEKA

1. Sekcija naj ponovno predlaga realizacijo predlogov, ki niso bili sprejeti s finančnim zakonom.
2. Gnotni položaj naj se izboljša — zvišajo naj se plače po odstotkih zvišanja indeksa življenjskih potrebščin.
3. Drugi in tretji razred naj se odpravita.
4. Poročene učiteljice naj prejemajo polne prejemke.
5. Za žene državnih uslužbencev naj se prizna rodbinska doklada.
6. Zvanje »šolski upravitelj« naj se uzakoni.
7. Šolske olajšave; novi predpisi naj se ukinejo.
8. Sprejem v državno službo naj se ne izvrši na nižji položaj.

Za obmejne kraje

POZIV UČITELJSTVU ZA SODELOVANJE PRI NARODNI ZBIRKI DNE 10. NOVEMBRA

Slovenskemu učiteljstvu! Naš narod je majhen. Usoda pa je le prerada malim narodom mačeha, ki skrbi, da jim je življenje čim krajše. Naš narod pa je izredno trdoživ. V sredini Evrope, v križišču važnih cest, je kljuboval nevarnostim. Veliki in močni narodi so med tem propadli in izginiili v noč, on pa je ostal pri življenju. Tisočletno gologoto suženjstva je pretrpel, a omagal ni.

Borci in vodniki so ga bodrili, tolažili in mu kazali pot v svobodo. Med glasniki svobode in oznanjevalci lepših dni je bila tudi Družba sv. Cirila in Metoda v Ljubljani. Podprta z delom učiteljstva je budila že v nežni mladini ljubezen do naroda in hrepenenje po svobodi; s številnimi svojimi podružnicami pa je budno stala na straži in je povsod zajezila naše meje, kjer je bil naval tujine posebno hud. Polstoletni trud Družbe je bil kronan z lepim uspehom.

Današnja doba je zopet nemirna in nevarna kot malokdaj. Mejniki padajo. Države, kjer ni pravega borbenega duha, izginjajo čez noč. To nam bodi v opomin! Treba bo, da naše vrste strnemo in našo stražo ob mejah podvojimo. Zdaj bolj kot kdaj prej.

Družba sv. Cirila in Metoda v Ljubljani priredi tudi letos dne 10. novembra svojo nabiralno akcijo. Ob teh težkih prilikah bo ta narodna zbirka za brate in sestre ob me-

9. Avtomatično napredovanje v V. skupino.
10. Ocena »sposoben in nesposoben — zadovoljiv, nezadovoljiv«.
11. Kadroški rok — za odslužitev tega naj se da brezplačen dopust.
12. Šolskim slugam naj se sistematizira plača — uredi položaj.
13. Kurivo naj prejemajo tudi učitelji v trgih.

14. Napadi na učiteljstvo se obsojajo:
a) ne odklanjamo nobene dobronamerne kritike, ker smo uverjeni, da je nujno potrebna za vsak napredek. Energično pa protestiramo proti vsem pavšalnim napadom, ki jih zadnje čase iznaša del našega javnega mnenja.
b) Z ozirom na resnost časa, v katerem živimo, smatramo tako postopanje za skrajno škodljivo ne samo za ugled stanu, temveč tudi za interese naroda.
c) Prosimo, da merodajne oblasti s primernimi ukrepi čimprej zatro vse nadaljnje pavšalne napade ter zavarujejo naš stan pred tistimi, ki ne najdejo niti najmanjše dobre poteze v delu in življenju slovenskega učiteljstva.

15. Pokojnina naj se da tudi staršem državnih uslužbencev, ker pa ni zakonske osnove zato, naj sekcija stavi predlog za finančni zakon.
16. Stalnost naj se vzpostavi v službi in na mestu.
17. Šolskim upraviteljem naj se uzakoni doklada.
18. Razpisujejo naj se vsa prosta mesta.
19. Enkratna brezplačna vožnja naj se dovoli učiteljstvu.
20. Učiteljstvo v obmejnih in v narodno mešanih krajih naj dobi gnotno in moralno oporo.

21. Podpiranje izredno nadarjenih učencev naj predlaga izključno le krajevni učiteljski zbor.
22. Polovično vožnjo naj izposluje država tudi na avtobusih — z dodatkom v državnih eksploataciji.
23. Stanarina in kurivo »v šolskih proračunih« naj se zvišata.
24. Ustroj šolstva — sodelovanje učiteljstva ljudskih šol.

ABSOLUTORIJ

S sprejetjem vseh predlogov odsekov je bilo ocenjeno tudi vse delo sekcije v preteklem letu tako administrativno kakor tudi finančno. Delegacija je dobila popoln pregled celotnega poslovanja, prizadevanja in uspehov.

Nadzorni odbor je torej ob koncu predlagal absolutorij, kar je bilo soglasno sprejeto.

VOLITVE

ČLANOV STANOVskega RAZSODIŠČA IN ZAKLJUČEK SKUPSCINE

Po sprejetju vseh predlogov raznih odsekov so prišle na vrsto volitve v stanovsko častno razsodišče. Predlagani in izvoljeni so bili:

Predsednika: Pogačnik Janko in Roš Franjo.

Člani: Lukič Krista, Trobiš Stefan, Podbevšek Stefanija, Napokoj Josip, Rant Franc. Tajnik: Oman Oto.

Namestnik: Levec Anka.

Predsednik sekcije tov. Metod Kumelj se je zahvalil vsem delegatom za njihovo delo na današnji skupščini, vsem članom upravnega in nadzornega odbora kakor tudi vsem ožjim sodelavcem in članom stalnih odborov za njihovo neumorno sodelovanje in je zaključil skupščino ob 22.45.

jah lepa preizkušnja naše požrtvovalnosti in naše narodne zavednosti in zrelosti.

Učiteljstvo ni nikdar preslišalo klika, ko je šlo za pomoč obmejnemu bratom. S tem večjo požrtvovalnosto se bo vrglo letos na delo. Pozivamo zato vse tovariše, da zastavijo vse svoje moči, da bo imela ta narodna zbirka popoln moralen in materialen uspeh!

Jugoslovensko učiteljsko združenje — sekcija za dravsko banovino v Ljubljani.

Predsednik: Tajnik: Metod Kumelj s. r. Drago Supančič s. r.

NAVODILA ZA IZVEDBO NARODNE ZBIRKE CMD DNE 10. NOVEMBRA 1940.

Organizacija delovnih odborov

1. V krajih, kjer obstojajo podružnice CMD, prevzamejo iste takoj po prejemu poziva in teh navodil vso tehnično stran dela za izvedbo narodne zbirke na dan 1. novembra 1940, ter jo po krajevnih razmerah izvedejo ali same ali pa — kar je zlasti treba pozdraviti — tudi s sodelovanjem drugih narodnih društev svojega okoliša;

2. v krajih, kjer podružnic CMD ni, naprošamo narodna društva ali pa posameznike, ki prejmejo naš poziv in navodila, da to nalogo prevzamejo in jo po krajevnih razmerah izvedejo ali sami ali pa na ta način, da pritegnejo k delu tudi druga narodna društva s svojega področja ter tako ustvarijo nekatere delovne odbore.

Moralni in čim večji denarni uspeh zbirke naj bosta v skladu in na višku.

Zbirko je odobrila kralj. banska uprava v Ljubljani II, št. 28176-I z dne 16. septembra 1940. Nadalje je kralj. banska uprava z

škrožnico IV. št. 17506-2 z dne 3. okt. 1940. priporočila učitelstvu vseh šol, da sodeluje pri tem dnevu. Obenem je dovolila učencem najvišjih dveh razredov srednjih in učiteljskih šol, da po svoji prostovoljni prijavi zbirajo v nedeljo dne 10. novembra 1940. z nabiralnimi bloki prispevke na prometnih ulicah in trgih. Kjer srednjih šol ni, se naj po istimi pogoji udeležijo dela učenci meščanskih šol. Učenci pa naj ne hodijo nabirat po hišah ali v lokale.

Z ozirom na navedeno, naj podružnice, delovni odbori ali posamezni organizatorji takoj stopijo v stik z učitelstvom, kjer pa so srednje šole, s temi zavodi in profesorji, da se doseže čim učinkovitejše sodelovanje.

Naloge delovnih odborov

Podružnice CMD z delovnimi odbori, delovni odbori sami v krajih, kjer podružnic CMD ni, ali posamezniki poskrbijo:

1. da bodo kraji v mestih, ki so določeni za agitacijske svrhe, olepljeni s plakati in da bodo tudi letaki razdeljeni na krajevno običajen način;

2. da bo na zbiralni dan na razpolago dovoljno število vestnih, marljivih in vljudnih nabiralec in nabiralke (mladina najvišjih dveh razredov srednjih, učiteljskih ali meščanskih šol, sokolski naraščaji itd.).

Nabiralci morajo biti številni. Po načrtu morajo zapreti n. pr. vse izhode iz cerkva po sv. maši ali blagoslovu, v večjih krajih izhode iz zabavišč, kinematografov in gledališč, da mora občinstvo skozi gostoto mrežo vljudnih, dostojnih, vendar zgostovnih in podjetnih nabiralec. Na podoben način je treba zasesti v večjih krajih vse važne prehode in križišča ob času promenade. Sodelovanje pri narodni zbirki naj bo vsakomur častna služba. Zato želimo, da stopijo na cesto tudi različne osebnosti kraja, da tako poudarijo pomen te velike zbirke.

3. Vsakemu nabiralcu se izda posebno pooblastilo s sledečim besedilom: »Podpisani delovni odbor (podružnica) pooblašča g. (gdč.) X. Y. (poklic in natančen naslov), da nabira prispevke v (navedba kraja) dne 10. novembra 1940. pod geslom: »Bratom in sestram na meji — pomoč!« Sledi datum in žig ter podpis.

Nabiralci se bo z bloki, ki bodo vsebovali po 10 listkov; listki pa bodo po 1 din (modri), 2 din (beli) in 5 din (rdeči).

Vsak nabiralec (dvojica, trojica skupno), dobi neko število blokov raznih vrednosti, o čemer je treba voditi spisek zaradi obračuna.

4. Sreskim načelstvom, v krajih, kjer so policijska predstojništva, pa tem, je treba javiti ustno ali pismeno (brez kolka) priimke, imena, poklice in natančne naslove vseh nabiralec dan pred samo zbirko.

5. Takoj po končani zbirki, a najkasneje do 15. novembra 1940., vrnejo podružnice, delovni odbori oziroma posamezniki vodstvu Družbe v Ljubljani na podlagi posebnega računskega obrazca, ki ga prejmejo obenem z bloki, vse neprodane bloke, čisti izkupiček pa nakažejo po poštni položnici. Dejanski stroški se naj odbijejo. Obenem pošljejo tudi obračun.

Vse potrebno gradivo: plakate, letake, pooblastila, računski obrazce, nabiralne bloke in položnice preskrbi in pošlje vodstvo CMD.

6. Zlasti velikega pomena je vzgojna stran naše narodne zbirke. Mnogo bi pripomoglo k uspehu, če pripravijo učenci ali dijaki na posameznih zavodih po razrednikovem nagovoru, ki naj ustvari primerno razpoloženje, nekaj deklamacij, recitacij, pevskih točk, razgovorov, morda tudi simboličnih slik in dne 10. novembra priredijo kratke akademije. Prireditve pa naj bi bile zgolj notranjega značaja, vendar dostopne tudi staršem. Vodstvo CMD voljno prepušča šolskim vodstvom, da to zamisel izvedejo, kakor je najbolj primerno krajevnim razmeram.

Vse, ki prejmejo ta navodila in poziv, prosimo, da nam po dopisnici z obratno pošto potrdijo prejem istih ter izjavijo svojo pripravljenost, izvesti naprošeno. Najkasneje do 25. oktobra 1940. pa nam sporočite, koliko plakatov, letakov, pooblastil in blokov po 1, 2 in 5 dinarjev naj vam dostavimo.

Sleheri slovenski kraj mora vedeti, da bo 10. november dan narodne zbirke v pomoč bratom in sestram na meji! Uspeh pa bo odvisen od kar najboljše izvedbe, za katero naj se potrudijo vsi krajevni činitelji.

Na delo torej za častno rešitev postavljene naloge!

Bratom in sestram na meji — pomoč!

Vodstvo Družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani.

lonca z zajemalko, ki ima premer 14 cm in vsebuje nekaj nad pol litra, dobi izmed 50 oseb vsaka polno zajemalko in še ostane na dnu za nekaj krožnikov več.

Vsi ti jedilniki so preizkušeni in so kličine določene v taki izmeri, da tvorijo vse skupaj enolončno jed, ki je tako gosta, »da stoji žlica pokonci«. Ako šola razen tega nudi vsakemu otroku še kos kruha, vsaj 5 do 10 dkg na osebo, kar je mogoče tam, kjer krajevni činitelji posebno izdatno podpirajo šolske kuhinje, tvori oboje skupaj že kar izdaten obed, ki nekaj zaleže.

Masti je v vsakem jedilniku toliko, da pride na osebo vsaj 5 gramov. Preračunano je tako, da je samo toliko masti, kolikor se potrebuje, da se napravi z ustrežajočo količino moke prežganje. Več pa ni treba, saj tudi v domačem gospodinjstvu ne vzamemo več masti kot je potrebno za prežganje.

Ako so se prej kuhale posamezne sestavine vsaka posebej in jih je nato kuharica že zmešala v velikem loncu, mora še doliti potrebno količino vode, da je polno, nato pa pustiti, da vse še enkrat prevre. Če samo še malo manjka do roba, si lahko pomagamo tudi na ta način, da dolijemo vode, ki je zavrela posebej v manjši posodi in na ta način razredčimo in dopolnimo lonca do roba.

Pri vsakem jedilniku je zaradi medsebojne primerjave tudi proračun in sicer sem vzela cene, ki so veljale v Mariboru za drobno prodajo v začetku oktobra. Šolska kuhinja, v kateri se stalno kuha, pa mora seveda kupiti potrebna živila na veliko, tako da dobi še nižje cene in mora sploh stremeti za čim ugodnejšim nakupom tako, da je potem proračun še nižji. Za svoje jedilnike si mora izdelati vsaka šola posebej realen pro-

Narod ima siguren občutek za vse ono, kar je zdravilno. Ni le slučajno, da se ravno pri nas popije toliko bele kave. Naše gospodinjje jo vedò mojstrsko pripraviti. Naravno, s »Kolinsko« to vedno dobro uspe.

Kolinska
IZREDNO IZDATNA
KVALITETNA CIKORIJA

račun, saj so cene v vsakem kraju nekoliko drugačne in razen tega v zadnjem času stalno naraščajo. (Se nadaljuje.)

UČITELJSKI POKRET

Z metrom in tehtnico

Leto za letom odhaja iz naših šol šolska mladina. Niti ta niti učitelj si ni največkrat na jasnem ne o njeni telesni ne o njeni duševni rasti. Odrasli trde, da je sodobna šolska mladina dosti manjša, kakor je bila za časa njihovega šolskega poteka, učitelj pa vpisuje ob učenčevem izstopu v njegov »Matični list«, da je učenec ob izstopu telesno normalno razvit.

Marsikdo se je že vprašal, kam vodi taka zadovoljitev uradnega predpisa, ki ne dosega niti smotra osebne informacije, in zakaj je sploh potrebna evidenca o otrokovi teži in višini. V opisani obliki je tako delo res brezplodno zapravljanje časa. Toda še tako neznamenit izsledki ima v sistematskem delu svoj pomen in namen, v katerem najde resen delavec dovolj osebnega zanimanja.

Če zamenjamo besedno izražanje otrokovega telesnega razvoja s številčnim, da torej otroka stehamo in zmerimo in vodimo o tem stalno evidenco, dosežemo prvi cilj, ko lahko oporekamo ali pritrdimo domnevi o padcu telesnega razvoja v primeru s prejšnjimi oziroma bodočimi dobami.

Glede teže in rasti imamo izdelane razne tabele, ki nam pokazujejo, koliko bi moral meriti oz. tehtati otrok kake starosti. Tu se nam postavi druga naloga, da poleg učenčeve teže in višine vodimo v učenčevi razpredelnici evidenco o tem, koliko učenca manjka oziroma za koliko nadkriljuje težo in višino normalne tabele. Ker smo bili do sedaj navezani pri tem delu na tabele tujih izsledkov, nam te niso mogle s pridom pomagati. Toda delo »Učiteljskega pokreta« nam je v tem oziru prineslo silno važen uspeh. In ravno v tem njegovem izsledku vidim našo najvažnejšo nalogo. Po normalni »Pokreta«, ki je v I. in 2. številki IX. letnika »Prosvete« na zadnji strani, naj bi letos vsak razred primerjal, ali velja normalna tudi za posamezne šole; to je, ali ustrežajo posameznim letom številke v prvi koloni te normalne tabele, koliko so višje ali nižje od številke v prvi koloni, ki označuje srednjo vrednost in, ali so morda celo višje ozir. nižje od številke v drugi koloni, ki označuje obseg tipa, torej ne več tipične za tisto starostno leto.

Šele s tako evidenco se prične tisto poglobljeno delo, pri katerem se vprašujemo po pomenu. Pri tem se bomo zamislili, potem pa morda preiskali vzroke, zakaj so posamezni učenci dosegli normalo, drugi pa ne. Pregledali bomo, katere socialne kategorije dosega normalo, katere zopet ne, in pred nami bodo vstala vprašanja krivde, ki je morda v stanovanju ali v obleki ali v prehrani ali v boleznih. Morda bi bila zanimiva primerjava tega telesnega razvoja z učenčevim napredkom in z njegovo duševno zgradbo. In že ob tem delu se nam (morda) odpro prvi vzroki za uspeh učenčevega šolskega dela. Še čisto neraziskano je nadalje vprašanje učenčeve rasti med letom, torej raziskovanje telesnega razvoja v raznih letnih časih ali med počitnicami z ozirom na šolsko leto.

Brez vsakega dvoma pa ima vsako tako započeto delo takšen končni cilj, ki bo odkril razmerje med telesno in duševno rastjo. To razmerje danes samo opažamo, kar pa ni dovolj. Preden mu zamoremo odkriti vzroke, je treba s točno evidenco pojav v številčnih zapiskih prikazati. Z golimi domnevami ne bomo prišli tudi v tem oziru do nikakih uspehov. Toda to so le nakazane naloge. Prva in glavna letošnja naloga pa naj bi bila, da bi v letošnjem letu posamezni razredi ali še bolj šole naredile zase pregled, koliko ustrežajo ali ne ustrežajo njihovi rezultati s pokretovimi izsledki. Ponokod bi morda to uredila kar šola na učiteljski konferenci, drugod zopet posamezniki. V tem oziru bosta marsikomu odlično služili obe zadnji številki »Prosvete«. Ob koncu šolskega leta bi morda »Pokret« na kakem sestanku skupno obravnaval te izsledke ali jih celo publiciral. J. Zorn

Damske plašče

za jesen in zimo nudi v največji izbiri po
ugodnih cenah konfekcija

●

LUKIČ, Ljubljana pri tromostovju

„DONJI LAPAC“

Zgodovinar, ki bo čez toliko in toliko let prijel za pero, da opiše socialno in kulturno življenje naše dobe, ne bo mogel mimo pojavov, ki so zvezani z imenom »Donji Lapac« (ali pri nas »Stari trg«). Zakaj v imenu »Donji Lapac« je prav za prav združena volja podjarmljenega ljudstva, da izkaže svoj gnusni gnev proti določeni vrsti ljudi, ki so si izbrali za svoj glavni življenjski cilj, pljačkati svojega ljubelega bližnjega in ga opljačkati, kjer koli in do katere koli mere je mogoče. Naši raznovrstni krivonosni bratje so n. pr. kar tekmovali med seboj, kdo si bo poizkusil bolj »služiti« bele denarce. Bele moke po din 5,— je naekrat zmanjkalo; ni je, pa je ni bilo mogoče dobiti — po din 9,— ali kako paro ceneje jo dobiš danes vagonne in vlake, le denar je treba pokazati in položiti! Na- teplo se je v naš narod raznih ravno- in krivonosih krvosovov in čim ubornejši je bil kraj, tem bolj in bolj ga je življenje sililo prijemati za pas in zadržavati želodec. Lahko rečemo takole: Ubogi narod, katerega udje že leta in leta žive iz rok v usta, je moral s strahom gledati pojave, kako nekateri kiše svoje šrambe z dobro belo moko, mastjo, sladkorjem, oljem, rižem, usnjem, manufakturo in kar je še takih dobrin, kupljenih poceni, da bodo šle pozneje bolj v denar, do čim je bil sam obsojen v stradajoči pogin, ker ni imel življenjskih potrebščin s čim plačati. Verižništvo, spekulacija, goljufija, laž in prevara so spleti mreže širom domovine — naše dobro jugoslovansko ljudstvo pa je pred usodno mrežo brez glasu obstalo; le srce je vpilo, da je treba krivce strogo in brez kompromisa in pobotanja kaznovati. In še eno je občutilo ljudstvo: Ni vladajoči režim tisti, ki je narod podjarmil, temveč od najmanjših vaških in občinskih edinic navzgor se vzpe-

njajoči zelenajši in vaški mogotci, ki so si znali uglati pot do raznih javnih in skritih korist.

Človeštvo je marsikje spregledalo in gotovo je, da so se narodu tudi pri nas odprle oči. »Donji Lapac« in njegovim junaki so naučili ljudi misliti in jih prepričali, da ni prav, ako se vsa volja za oskrbovanje življenjskih potrebščin prepusti enemu ali drugemu slučajnemu »dobrotniku« ljudstva, temveč da je osvoboditev od teh oderuških ljudi le v samopomoči. Spomnimo se iz zgodovine, da so pred petdesetimi ali še več leti ti raznovrstni zelenajši (hrv. beseda za oderuha) posojali ljudem v potrebi denar po 50 in 70, celo po 100 odstotkov in se je oče današnjih sinov, ki sleparijo z živilskimi potrebščinami, takrat razmahnil v marsikateri vasi ali občini do najlepšega bogastva. Sinovi takratnih oderuhov, ki se izkazujejo marsikje celo kot veliki podporniki in dobrotniki naših humanitarnih, socialnih, verskih in nacionalnih društev, danes pljačkajo otroke takratnih odiranecv in sila časa je komaj pokazala na kraj, ki mu je ime — Donji Lapac.

No, vsi oderuhi, sleparji, verižniki, špekulanti in krvososi naroda še niso v Donjem Lapcu. Je pa važnejše še nekaj drugega: da jih pošljejo v — uboštvo! Država naj v teh resnih časih z vso svojo politiko usmeri ta problem v to smer, da se osnujejo v slehernem kraju dobro organizirane prodajne in nabavljalne zadruge — raznim ravno- in krivonosim bratom bo kmalu odklenkalo. Vsekakor pa vprašanja nabavljalnih zadrug ne smemo pustiti v nemar, ako nam je pri srcu dvig naroda na njegovem gospodarskem, socialnem in seveda kulturnem poprišču.

A. Ovca.

Milica Stupan:

Šolske kuhinje

Č. PRORAČUN

Ker je zaradi naglega naraščanja cen živil v sedanjem času težko podajati proračun v denarju, podajam tukaj samo približen proračun živil. Natančnejši proračun si lahko sestavi vsaka šola posebej na podlagi jedilnikov, ki slede.

Ako računamo, da bo obratovala šolska kuhinja od začetka novembra do konca aprila, torej šest mesecev, v katerih je okoli 120 šolskih dni, so potrebne za teh 120 obedov za 50 oseb približno sledeče količine živil:

1. 1000 kg krompirja.
2. 100 kg fižola. (Ali pa 150 kg fižola in primerno manj testenin.)
3. 150 kg testenin (makaronov, polžkov, špagetov, rezancev itd.).
4. 50 kg riža, ječmenčka in prosene kaše.
5. 25 do 30 kg masti.
6. 25 do 30 kg moke (za prežganje).
7. 30 kg soli.
8. 30 do 35 kg čebule.
9. 20 litrov kisa, če je bolj mil, še več.
10. 2 do 4 kg česna.

Kislo in sladko zelje, kislo in sladko repo, zelenjavo, dišave (majaron, timijan, lovor itd.), jabolka, mleko in še nekatera druga živila določimo po potrebi.

Ta proračun bo približno ustrežal, če khamo tedensko vsaj enkrat tudi govejo juho in če razen tega dopolnimo jedilnik včasih še z vampi, pljučkami in prekajenim mesom za ričet.

Moke je malo v proračunu, ker je upoštevana samo za prežganje. Pripravljanje rezancev, cmokov in drugih močnih jedi za šolske kuhinje, kjer se kuha za toliko oseb, ne pride v poštev ker je s tem preveč dela in je zato bolje, če vzamemo testenine. Ako pa pride šola na kakšen način do cenene bele moke, je najbolje, če napravimo iz njih vodne moke, ki se vkuhajo v enolončno jed in jo lepo povežejo in dopolnijo tako, da potem ni treba testenin.

Testenine naj naroči vsaka šola neposredno v tovarni, ker jih dobi potem mnogo ceneje. Včasih lahko dobimo v tovarni zlomljeno blago, ki je ravno tako dobro, a mnogo ceneje.

Kislo zelje in kislo repo si lahko pripravi šola sama, če ima za to primerno posodo in prostore.

D. JEDILNIKI V ŠOLSKIH KUHINJAH

Vsak teh jedilnikov, za katere slede navodila, je določen za 50 oseb, dá torej 50 krožnikov jedi. Če delimo juho iz 30 litrskega

GOSPODINJSKO NADALJEVALNO ŠOLSTVO

Pleško-Prašnikar: Prehrana — kuhanje

Opozarjamo vse voditeljice in učiteljice gospodinjstkih nadaljevalnih šol kakor tudi učiteljice ljudskih šol, da je pravkar izšla pomnožena in popravljena izdaja brošure Pleško-Prašnikar: Prehrana — Kuhanje.

Prva naklada je že lani pošla, kar dokazuje, da je bila knjižica potrebna, z veseljem sprejeta in je v polni meri dosegla svoj namen. Na številna povpraševanja se je odbor učiteljice gospodinjstkih nadaljevalnih šol odločil, da kljub podražitvi materiala in tiska brošuro ponovno izda v samozaložbi.

Obe tovarišici Pleškova in Prašnikarjeva se že dolgo udeležujeta kot gospodinjstki učiteljici, zato je snov knjižice zbrana po izkušnjah v dolgoletni praksi.

Pleškova je svoj del pomnožila s poglavji, ki so pri pouku prepotrebna. Brošura ima naslednja poglavja: I. del: Splošno o prehrani, hranilne snovi, zrak, voda, dopolnila, začimbe, živalska in rastlinska živila. Znatno razširjeno je poglavje o mleku, priključen je kratek opis ravnanja z njim in izdelava mlečnih izdelkov. Dodano je tudi poglavje o dietni prehrani.

Drugi del se bavi teoretično s kuhanjem samim. Dobrodošla je razlaga osnovnih poj-

mov kuhanja, pregledne so vrste testa in rahljalnih sredstev. Navodila o kuhanju vsakega posameznika živila posebej bodo odpravila marsikatero že udomačeno napako. Tudi gostu v hiši je posvečenih nekaj vrstic kakor tudi pravilom lepega vedenja.

Vse one, ki nameravajo letos voditi gospodinjstko nadaljevalno šolo, vabimo, da knjižico zase in za vse gojenke pravočasno naroče. Naklada je majhna, cena nizka — din 6,— izvod.

Odbor opozarja na odlok banske uprave, ki določa, da so brošure, ki jih izdaja odbor učiteljice gospodinjstkih nadaljevalnih šol, obvezni učni pripomoček za vse gojenke, ki te šole posejajo.

Iz dosedanje prakse nam je znano, da se naše brošure prav dobro obnesejo kot priročnik pri poučevanju gospodinjstva na ljudski in meščanski šoli.

Tovarišice, podprite akcijo svojih tovarišic, sebi pa olajšajte delo in naročite takoj pri učiteljici Marti Plavšakovi, Trbovlje, brošuro Pleško-Prašnikar: Prehrana — Kuhanje.

Odbor učiteljice
gospodinjstkih nadaljevalnih šol.